

Jak to bylo

Zájem o sebe sama není zcela nový jev. Již ve starověku existovala tato zvědavost, když se první skupiny lidí setkaly s “jinými”, odlišnými jím. Tato touha po poznání člověka se dnes nazývá antropologie, a ve svém článku se Leopold Pospíšil snaží popsat tuto disciplinu, určit její hranice a vrhat trochu světla na danou otázku.

Samotný pojem “antropologie”, pokud ho přeložíme z jazyka řeckého, nic nám nedá. Znamená pouze vědu o člověku. Ale čím se liší, například, od psychologie, anatomie nebo zoologie? Má tato disciplína nárok na existenci? Podle autora hlavní rysy antropologie, které ji odlišují od ostatních věd, spočívají v její rozsahu. Za prvé, antropologie se zajímá ne jen o západní kulturu, ale i o ostatní svět (čím se nemůže chlubit, například, psychologie). Za druhé, antropologové *vždy* mají na zřeteli jiné disciplíny, jelikož nechtějí ztratit to *podstatné*, co můžou nám dát myšlenky jiných oborů pro pochopení člověka.

Leč otázkou je – můžeme-li nazývat antropologii vědou? Podle Pospíšila každý vědní obor musí vykazovat tři základní atributy: fakty (fenomény), empirie a abstraktní zobecňování. Ale co to vše znamená?

Fenomény

Nebudeme se právě bavit o Kanotvi, jelikož lze říci jednodušší. Fenomény jsou výsledky lidského smyslového vnímání reality. Není smysl se zabývat (nebo je?) abstraktními věcmi, které nelze ověřit. Věda musí mít základ a pevně se opírat o fakty. Proto, například, víra jednotlivců v Boha je fenomén, který lze vnímat, ale samotný Bůh není, proto podobná slova nic značí. Jinými slovy, fenomén je nějaký *určitý* jev.

Empirismus a vědecká metoda

Abychom byli schopní zápsat jednotlivé fakty do “vědecké knihy”, každý jev musí být empiricky ověřený. Vlastní pojem empirická verifikace znamená, že každá hypotéza by měla být otestovaná prostřednictvím našich smyslů. Ale nejlépe celý postup ukázat pomocí příkladu.

Za prvé, vědecká metoda vytváří určitou hypotézu, jejíž *objektivní* platnost se předpokládá. Hypotéza musí splňovat určitá kritéria: krátce řečeno – nesmí být v rozporu s sebou a musí být logická.

Za druhé, vědecká hypotéza musí být relevantní zkoumaným údajům a problému, neboli nespojovat nespojovací mezi sebou věci.

Za třetí, vědecká hypotéza nesmí odhazovat všechny předchozí vědecké znalosti v této oblasti. (pozor! Ne odmítat, ale brát v úvahu).

Nakonec, hypotéza musí být empiricky verifikovatelná, což znamená, že její pravdivost musí být objektivně dokázána prostřednictvím našich smyslů (pravě! Pomocí *lidských* smyslů! A takoví lidé se ještě nazývají vědci).

Konečně, z těchto fenoménů, které byly získané empirickou cestou, odvodíme abstraktní obraz pomocí induktivní metody (z částíček celek).

Podstatnou složkou vědy je, že neusiluje ospravedlnit svou víru, jak to dělá filozofie, ale pouze lhostejně bádá.

Leopold Pospíšil také klade důraz na rozdíl antropologů a “typických” vědců. Odlišné je to, že antropologové nezkoumají jen v izolovaných podmínkách, ale většinou provádějí své výzkumy v terénních podmínkách.

V čem spočívají rozdíly mezi vědou, filozofií a náboženstvím?

O vědě jsme se už postarali, leč jak odlišit náboženství od filozofie? Nejpodstatnější složkou filozofie je logika. Ačkoli napracuje jako věda, s jen empirickými (smyslovými) údaji, moc se opírá o logické argumenty. Přece v každé filozofii najdeme společání na rozumovou dedukci a logické argumenty.

Na druhé straně stojí náboženství, které se spoléhá pouze na víru. Takže se tedy věda primárně opírá o empirismus, filozofie o čistě uvažování a náboženství o víru. Pokud jde o prostředky objevování pravdy, věda spoléhá na smysly, filozofie obhazuje čistý rozum a náboženství požaduje cíl.

Poté autor klade důraz na to, že každý “vědecký” přístup musí neustále splňovat podmínky objektivity, aby se vyhnul osobnímu zaujetí, předpojatosti a etnocentrismu; musí opustit morální předsudky a hodnotící soudy.

Dle mě to není možné, jelikož kultura, ve které vyrůstal jednotlivec, ho úplně, ve všech aspektech, vytvořila.

Podobory antropologie

Na konci svého povídání Leopold Pospíšil něco říká o současných podoborech antropologie. Klade důraz na rozdíl mezi kulturní a fyzickou antropologiemi. Fyzická antropologie se zabývá zvláště živočišnou stránkou člověka: zkoumá genetiku, geologii, paleontologii atd. Avšak na druhé straně je kulturní součást této disciplíny, která spíše věnuje svou pozornost člověkově jako produktu kultury. Další důležitou složkou této vědy je lingvistika – věda, zabývající se jazyky (jedná z podstat kultury). Zkoumá vliv jazyků na myšlení a život celkově.

Většina lidí představuje antropologii jako archeologii, ale to není jen tak. Archeologie je další složkou antropologie. Klade svůj důraz na minulé civilizace a vše, co bylo s nimi spojeno.

Poslední oddíl kulturní antropologie studuje sociálně-kulturní život současných nebo historických společností a nazývá se etnologií.

Na konci bych řekl, že se antropologie určitě má nárok nazývat vědou a vážím si, že její výzkum nespočívá pouze v západních kulturách, ale bere v úvahu i ostatní svět. To je dost důležitý jev, jelikož jen díky bádání celku lze dospět k pravdě.